

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Уточнено сутність аудиту фінансової звітності підприємства. Визначено етапи проведення аудиту, а також висвітлено головні проблеми, які виникають під час перевірки. Запропоновано шляхи їх усунення.

Аннотация. Уточнена сущность аудита финансовой отчетности предприятия. Определены этапы проведения аудита, а также отражены главные проблемы, которые возникают во время проверки. Предложены пути их устранения.

Annotation. The essence of audit of the financial reporting of an enterprise is specified. The stages of realization of audit are identified and main problems that arise during the audit are highlighted. Solutions to them are offered..

Ключеві слова: аудит фінансової звітності, методика аудиту, звітність, аудитор, аудиторський висновок.

Підвищення ролі аудиту діяльності підприємства диктується посиленням конкуренції в умовах ринку та господарського ризику, впливом зовнішнього ринку. Для того, щоб підприємства успішно функціонували, для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Дані, що є основою для прийняття управлінських рішень, подаються у фінансових звітах, форми за якими регламентовано чинним законодавством.

У сучасних умовах господарювання найбільш розповсюдженим та затребуваним видом аудиту є аудит саме фінансової звітності підприємства. Тому цей напрям аудиту потребує постійного вдосконалення, особливо в частині уточнення теоретичних аспектів, а також методики його здійснення. Це зумовлює своєчасність та актуальність теми дослідження.

Питанням аудиту фінансової звітності підприємства присвятили свої роботи провідні вчені та практики: Д. Янок, К. Редько, В. Савченко, С. Голов, Р. Додж, Д. Робертсон. Узагальнення опублікованих з досліджуваної проблематики робіт дає підстави стверджувати: питання аудиту фінансової звітності підприємства як у теоретичному, так і прикладному аспектах досліджені недостатньо. Все це обумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності фінансової звітності та визначення порядку здійснення аудиту фінансової звітності підприємства.

Відповідно до визначеної мети було поставлено такі завдання: уточнення сутності фінансової звітності підприємства; на основі узагальнення робіт вчених та практиків визначено порядок здійснення аудиту фінансової звітності підприємства.

Так, фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Важливість аудиту фінансової звітності полягає в тому, що фінансова звітність містить у собі консолідовані дані, а саме містить інформацію за всіма ділянками обліку. Аналізуючи фінансову звітність, користувачі отримують інформацію про результати діяльності підприємства, його фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність, рентабельність та інші важливі характеристики.

На першому етапі аудиту, керуючись нормативними актами, аудитор необхідно перевіряти правильність оцінки статей балансу та фінансової звітності в цілому. Для цього він використовує НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" і т. д. [1 – 3].

На другому етапі аудитор перевіряє, яким чином відображаються в обліку необоротні активи підприємства, чи відповідає ведення обліку нормативним документам.

Наступним етапом є перевірка оцінки запасів, які необхідно відображати за фактичною собівартістю.

Далі перевіряється правильність ведення і відображення розрахунків із дебіторами і кредиторами, постачальниками і покупцями.

Також аудитор необхідно оцінити розрахунки з оплати праці, зі страхування, а також з бюджетом.

Під час проведення аудиту Звіту про фінансові результати необхідно перевірити суму фактичного доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартості реалізованої продукції. На наступній стадії перевірки аудитор перевіряє доходи і видатки, а також правильність визначення чистого прибутку (збитку) [4].

Таким чином, аудитор перевіряє правильність обліку всіх активів, капіталу і зобов'язань підприємства, а також результатів діяльності за певний період.

Перевіряючи звітність, аудитор необхідно визначити повноту і взаємозв'язок між даними балансу та іншими формами фінансової звітності. Так, сума чистого прибутку у балансі повинна збігатися із сумою чистого прибутку з форми № 2 "Звіт про фінансові результати", рядок "Залишок коштів на кінець року" з форми № 3 "Звіт про рух грошових коштів" повинен дорівнювати значенню рядка 1165 балансу, також суми за рядком 4300 Звіту про власний капітал повинні бути відповідно однакові з сумами статей першого розділу пасиву балансу "Власний капітал".

Під час планування та проведення аудиту для зниження аудиторського ризику до прийнятно низького рівня аудитор повинен розглянути ризик суттєвих викривлень фінансової звітності, які є результатом шахрайства. Якщо шахрайські дії мали місце, що видно з фінансової звітності, аудитор повинен про це сповістити керівництво підприємства, а також вищі інстанції [5].

Переконавшись у правильності, достовірності та взаємоузгодженості фінансової звітності, аудитору необхідно підтвердити правильність її складання, що перевіряється відповідно до чинного законодавства.

Отже, з наведеного слідує, що фінансова звітність під час аудиту підлягає таким видам перевірки: перевірка за формою – перевірка правильності оформлення та заповнення всіх форм звітності, аудитор перевіряє, чи всі необхідні реквізити заповнені, поставлені підписи та печатки, а також звертає увагу на відсутність помарок, підчисток та виправлень;

аналітична перевірка показників звітності – виявлення суттєвих відхилень, вивчення яких за допомогою глибинних та наскрізних тестів дозволяє встановити факти помилок та порушень, що призводять до перекошування звітності. Під час цієї перевірки визначаються ті ділянки звіту, де аудиторський ризик є найбільшим, де існує можливість шахрайства чи наявність помилок в обліку і звітності для даного підприємства є найімовірнішою. Залежно від цього виділяються ті операції та активи, які необхідно перевірити більш ретельно [3];

перевірка по суті, яка передбачає проведення перевірки щодо достовірності показників звітності, тобто аудитор перевіряє правильність розрахунку показників та їх взаємоузгодженість у різних формах фінансової звітності між собою, а також із первинними документами та обліковими регістрами.

Під час проведення аудиту фінансової звітності аудитор може зіштовхнутися з такими проблемами: відсутність чітких форм робочої документації, встановлених на законодавчому рівні; необхідність знань усіх ділянок бухгалтерського обліку, адже інформація, що міститься в фінансовій звітності, є дуже обширною;

перевірка фінансової звітності займає багато часу та потребує уваги, точності та охайності; великі обсяги роботи, невизначеність використовуваних методів перевірки та ін.

Але наведені проблеми можуть бути вирішені шляхом:

розробки форм робочої документації аудитором самостійно;

використання автоматизованих засобів та програмних продуктів;

постійного огляду нормативних документів, що стосуються фінансової звітності та бухгалтерського обліку; можливої спільної роботи двох аудиторів над одним комплектом фінансової звітності тощо.

Після проведення всіх необхідних процедур аудитор може сформулювати власну думку щодо достовірності наданої фінансової звітності.

Після проведення аудиту аудитор має можливість висловити думку про те, чи складена фінансова звітність за всіма суттєвими аспектами відповідно до встановлених принципів фінансової звітності [3].

Під час складання Звіту незалежного аудитора, крім висловлення власної думки, обов'язково робиться посилання на МСА 300 "Планування аудиту фінансової звітності" та МСА 700 "Формування та подання висновку щодо фінансової звітності" [3].

Отже, мета аудиторської перевірки фінансової звітності полягає в незалежній експертизі для встановлення її реальності та достовірності, своєчасності та єдності методичних звітних показників. Тільки виконуючи встановлену послідовність дій, аудитор зможе дати якісну оцінку фінансової звітності, що перевіряється, та надати рекомендації щодо усунення виявлених недоліків.

Таким чином, аудит фінансової звітності підприємства допомагає висвітлити недоліки роботи підприємства та допущені помилки, тому порядок його здійснення повинен бути ретельно спланованим, чітким та узгодженим.

Напрями подальших досліджень потребують подальшого вдосконалення розробки форм робочої документації у ході проведення аудиту фінансової звітності та вдосконалення методів, які застосовуються в аудиті.

Наук. керівн. Крицова Т. О.

Література: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 2. НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року. Частина 1 / пер. з англ. О. Л. Ольховська, О. В. Селезньов, О. О. Зеніна та ін. – К.: МФБ; АПУ, 2010. – 842 с. 4. Кулаковська Л. П. Основи аудиту : навч. посіб. / Л. П. Кулаковська. – К.: Каравела, 2004. – 496 с.